Veel belangstelling bij ‘walhalla van de archeologie’

7-9 minuten

---

wo 19 okt, 10:08 Cultuur

AALTEN – De boringen en andere activiteiten op de locatie van het voormalige klooster Nazareth trekken veel belangstellenden. Burgemeester Anton Stapelkamp van de gemeente Aalten geeft aan: “De plek waar edelen vrede stichtten, waar in hoogtijdagen 40 kanunniken samen leefden en werkten, waar geschiedenis leeft, het walhalla van de archeologie!”

Door Karin Stronks

Het is droog maar vochtig, een dik wolkendek ligt boven boerderij Veerbeek, het rundveebedrijf van Stefan en Ingrid Maas dat vrijwel bovenop klooster Nazareth, in de volksmond klooster Schaer genoemd, is gebouwd. De familie Maas heeft de boel opgeruimd, onder de kapschuur is een setting opgezet waar de vlag 1572 hangt met de vier V’s, staand voor Verdraagzaamheid, Vrijheid, Verbondenheid en Verscheidenheid. Er zijn tekeningen van de landerijen en het klooster te zien. Banken en tafels zijn geplaatst. Er is koffie, thee en ranja. Er ligt lectuur ter inzage waaronder het gebonden boek ‘Windesheimers op de heide’ van Hans de Graaf en het jaarboek Achterhoek en Liemers, dat dit jaar volledig is gewijd aan 1572, de geboorte van Nederland.
Op een tafel liggen vondsten die al eerder zijn gedaan op het terrein van klooster Nazareth. Een mensenkaak, platte leien stenen met gaten van spijkers er nog in, kloostermoppen, scherven van potten. Volwassenen en kinderen nemen een kijkje en krijgen uitleg van Annemieke Lugtigheid, archeologe van de Omgevingsdienst Achterhoek.
Er staan drie activiteiten op het programma: kinderen kunnen in een container naar scherven zoeken en een kijkje nemen bij de archeo hotspot, men kan kijken bij het archeologische onderzoek en belangstellenden kunnen deelnemen aan een wandeling naar de kloosterschans alias kluizenaarsplek. In een grote doos liggen schepjes, spatels, bekers en tape, met deze benodigdheden kunnen kinderen aan de slag.
Het programma begint met een korte toespraak van burgemeester Anton Stapelkamp, waarna Hans de Graaf iets vertelt over de geschiedenis van klooster Nazareth. Hij steekt van wal: “Het klooster is gebouwd in 1429, mede mogelijk gemaakt door een royale schenking van Derck van Lintelo. In 1472 is de bouw van een kapel afgerond, een bouwwerk met gebrandschilderde ramen en elf altaren. Het klooster komt tot grote bloei, er leven in hoogtijdagen veertig kanunniken. Het hele ei-vormige complex is 118 hectare groot, ter vergelijking: 236 voetbalvelden. In 1572, als de 80-jarige oorlog woedt, wordt het klooster geplunderd, boeken worden verbrand. Kanunniken vluchten naar Bocholt. De genadeklap voor het klooster volgt in 1597, als Maurits Bredevoort aan puin schiet. De schade is zo groot dat het klooster verloren gaat. Stenen en kloostermoppen worden gebruikt om Bredevoort weer op te bouwen. In 1610 worden de landerijen in beslag genomen door het Hof van Gelre. Zij betalen predikanten en onderwijzers van de opbrengsten van het landgoed. Aanhangers van het ‘oude geloof’ moesten zich gedeisd houden…”
En dan verdeelt het gezelschap zich. Belangstellenden gaan mee met archeologen Huub Scholte Lubberink en Renske den Boer, die de boringen gaan verrichten. Een tweede groep

wandelt met Hans de Graaf naar de geheimzinnige kluizenaarsplek of schans. De derde groep, de jongste aanwezigen, klauteren gewapend met schepjes, bekers of spatels in de container om op zoek te gaan naar scherven. Hans de Graaf: “Wat fijn dat jullie er zijn, de archeologen van morgen! Over de vondsten kunnen jullie vragen stellen aan Annemieke Lugtigheid. De gevonden scherven mag je mee naar huis nemen!”
“We gaan wandelen”, zegt De Graaf kordaat en een grote groep loopt achter hem aan, de Kloosterdijk op, samen met Jos Wessels van comité 1572 en Ingrid Maas met haar zoon Steve, woonachtig op boerderij Veerbeek, gastvrouw en -heer op deze bijzondere ochtend. Vlakbij het bospad, een soort dijk met houten afzettingen aan weerszijden, stoppen we even. “Hier heeft een watermolen gestaan, de kanunniken hebben deze dijk aangelegd. Aan beide kanten was een vijver. Heel nat was het toen, de kanunniken hebben een reeks van sloten aangelegd om het water af te voeren. Inventief als ze toen al waren!” Jos Wessels vertelt dat deze plek ook wel ‘möllendiek’ wordt genoemd.
We lopen het laaggelegen bos in. Af en toe stoppen we om te luisteren naar een stuk geschiedenis en bijzonderheden van dit gebied. “Dat hier vroeger een echt klooster heeft bestaan, bijzonder hè? Kijk, daar waar die boerderij staat daar waren we net, daar zijn de archeologen nu bezig met opgravingen”, wijst een moeder haar twee dochters. Hans de Graaf: “De schuren van de boerderij staan op de fundering van de vroegere kapel.”
Een eindje verder is weer een stop, Hans de Graaf wijst naar een bosje. “Daar heeft waarschijnlijk een veldoven gestaan waar stenen werden gebakken. Die dateert trouwens uit een later tijdperk, rond 1700. De kanunniken hadden ook een oven, zij bakten ook stenen en kloostermoppen.”
Verder gaat het, het kloosterbos in. Dan komen we aan de rand van het bos bij een bruggetje, een eindje hogerop in het bos staat een informatiebord. “Als je niet weet dat hier een bord staat loop je er zo langs”, merkt een van de wandelaars op. De Graaf: “Dit is een beetje een geheimzinnige plek, dit is een soort oord van meditatie geweest waar kanunniken zich terugtrokken voor bezinning, om in stilte tot het eeuwige te komen… Op een kaart van het kloosterterrein stond op deze plek de tekst ‘Eremus in Aquis’, Latijn voor kluis of hermitage tussen de wateren. In kloostertermen kan dit staan voor een afgelegen plek, een behuizing voor een kluizenaar.”
Hans de Graaf vervolgt: “Een andere uitleg over deze plek is dat het een schuilplek is, een schans, waar soldaten zich konden ‘verschansen’, verschuilen. Deze schans zou dateren van het begin van de 80-jarige oorlog. Er zou een kanon hebben gestaan. De vondst van een dolk en enkele musketkogels ondersteunen dit idee.”
We nemen allemaal een kijkje bij het bord, waarop de uitleg staat en tekeningen van de situatie van weleer. Dan wandelen we terug naar boerderij Veerbeek waar de boringen nog volop aan de gang zijn. Archeologen Renske den Boer en Huub Scholte Lubberink verrichten handmatig boringen in de voortuin van de boerderij, op twee plekken. Even verderop ligt ook wat puin, mortel, naast een zwart buisje met een gsm. Rond de klok van 12.30 uur stoppen de twee archeologen met hun werkzaamheden en vertellen hun eerste bevindingen.
Scholte Lubberink: “We hebben alle gegevens in de computer ingevoerd. Duidelijk is dat hier een fundering was, waarschijnlijk van een muur, onder breder dan bovenaan om de boel te verstevigen. Wel bijzonder dat de fundering nog in de grond zit. Als we meer informatie willen zouden we een gat moeten graven of radaronderzoek moeten doen maar dat is erg kostbaar.”
Tot slot bedankt Hans de Graaf Stefan en Ingrid Maas voor hun gastvrijheid, ze krijgen een enveloppe met inhoud. Als de belangstellenden huiswaarts gaan begint het te regenen…

In apart kader:

< Er zijn plannen om het boek ‘Windesheimers op de heide’ van auteur Hans de Graaf te herdrukken. Er blijkt nog veel vraag naar te zijn, de eerste druk is geheel uitverkocht. Belangstellenden voor het boek kunnen een mail sturen: bredevoort1572@gmail.com >